

POSTANOWIENIE

Dnia 2 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie **D.M.**

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 2 października 2025 r.,
skargi obrońcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 16 stycznia 2025 r., sygn. akt VI Ka 828/24

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach

z dnia 26 września 2024 r., sygn. akt VIII K 343/22

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę;

**2. obciążyć oskarżonego D.M. kosztami postępowania
skargowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach wyrokiem z dnia 26 września 2024 r., sygn. akt VIII K 343/22, uniewinnił oskarżonego D.M. od zarzutu popełnienia czynu z art. 286 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2025 r. (sygn. akt VI Ka 828/24) Sąd Okręgowy w Katowicach – po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego – uchylił ww. wyrok sądu pierwszej

instancji i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Katowice-Zachód w Katowicach.

Od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach obrońca D.M. wniósł skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k., zaskarżając to orzeczenie „w zakresie, w jakim sąd odwoławczy uchylił Wyrok Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach z dnia 26 września 2024 r. (sygn. akt VIII K 343/22) i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji (punkt II)”.

Skarżący zarzucił:

1. „naruszenie art. 437 § 1 i § 2 k.p.k. poprzez uchylenie Wyroku Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach VIII Wydział Karny z dnia 26 września 2024 r. (sygn. akt VIII K 343/22) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z uwagi na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie istotnym z punktu widzenia sprawy, tj. w zakresie ustalenia zachowania oskarżonego w odniesieniu do wezwania do wykonania przyjętego zobowiązania na podstawie całokształtów dowodów oraz pod kątem wykładni terminu »mienie« zawartego w art. 286 § 1 k.k.

podczas, gdy:

w przedmiotowej sprawie nie było konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości, a zatem należało, w razie uzasadnionych wątpliwości dowodowych, przeprowadzić dodatkowo uzupełniające postępowanie dowodowe przed Sądem odwoławczym” (pisownia oryginalna – uwaga SN);

2. „naruszenie art. 437 § 1 i § 2 k.p.k. poprzez uchylenie Wyroku Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach VIII Wydział Karny z 26 września 2024 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,

podczas, gdy;

prawidłowe zastosowanie ww. przepisów winno prowadzić nie do uchylenia Wyroku Sądu I instancji, ale do jego utrzymania w mocy, albowiem czyn objęty aktem oskarżenia nie mogły już a priori stanowić przestępstwa oszustwa stypizowanego w art. 286 § 1 k.k., a to ze względu na fakt, iż oskarżony imieniem Spółki zawierał w tamtym okresie dziesiątki umów podobnych do tej zawartej z pokrzywdzonym, a

zatem nie sposób przypisać mu zamiaru wprowadzenia pokrzywdzonych w błąd, co do chęci wywiązania się akurat [z] Umowy z dnia 19 kwietnia 2016 r.” (pisownia oryginalna – uwaga SN);

3. „naruszenie art. 442 § 3 k.p.k. poprzez wykroczenie przez Sąd II instancji poza kodeksowe uprawnienia i de facto zobowiązanie Sądu I instancji do konkretnej oceny materiału dowodowego sprawy, podczas gdy Sąd II instancji winien był czynić wskazania co do dalszego postępowania w zakresie dowodów i innych czynności, a nie co do sposobu oceny poszczególnych dowodów, a zatem Sąd II instancji rażąco wykroczył poza przysługujące mu kompetencje” (pisownia oryginalna – uwaga SN).

Zarzucając powyższe, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na powyższe stanowisko obrońcy, prokurator wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie jest zasadna.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania – może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Rozpoznanie skargi ogranicza się zatem do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód – określonych w art. 454 k.p.k. – do wydania wyroku zmieniającego, albo czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 in fine k.p.k.). Postępowanie zainicjowane skargą wniesioną w trybie art. 539a § 1 k.p.k. służy zatem kontroli zaistnienia podstaw do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Przedmiotem tego postępowania nie jest natomiast merytoryczne badanie prawidłowości przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień zarzucanych w apelacji, jak również zasadności uchybień stwierdzonych przez sąd odwoławczy.

Stanowisko to potwierdzone zostało w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt I KZP 13/17.

Lektura uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach pozwala jednoznacznie ustalić, że podstawą uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji była druga z przesłanek określonych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., a zatem związana z przepisem art. 454 § 1 k.p.k., w którym zdefiniowano tzw. reguły *ne peius*. Zadaniem sądu *ad quem* było więc wykazanie, że gdyby nie doszło do zaistnienia stwierdzonego uchybienia (uchybień), to mogłoby zapaść orzeczenie o winie, ale jego wydanie – wobec obowiązującej zasady *ne peius* – nie było dopuszczalne w instancji odwoławczej. Realizując tę powinność sąd okręgowy – w kontekście apelacji wniesionych na niekorzyść oskarżonego – dostrzegł, że rozstrzygnięcie sądu *meriti* w zakresie uniewinnienia D.M. od czynu z art. 286 § 1 k.k., było wynikiem nieprawidłowego przyjęcia, iż to kwestia wprowadzenia w błąd co do możliwości wywiązania się z zaciągniętego zobowiązania stanowi istotę sprawy. Zdaniem sądu *ad quem*, wprowadzenie w błąd dotyczy przede wszystkim zamiaru wywiązania się z zawartej umowy. Nadto, sąd drugiej instancji przeprowadził krytyczną analizę stanowiska sądu *meriti* w zakresie wykładni pojęcia „mienia” oraz „niekorzystanego rozporządzenie mieniem” w rozumieniu art. 286 § 1 k.k., w konsekwencji wskazując, że konkluzja o dekompletacji znamion przestępstwa oszustwa w realiach niniejszej sprawy – nie jest uprawniona. Uwzględniając wskazane mankamenty wyводу sądu *a quo*, organ odwoławczy doszedł do przekonania, że uwolnienie oskarżonego od przypisywanej mu odpowiedzialności karnej – w kontekście argumentacji zaprezentowanej w zaskarżonym apelacjami wyroku – nie było zasadne. W ocenie sądu *ad quem* istnieją bowiem podstawy do uznania, że oskarżony dopuścił się zachowania wypełniającego znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., jednak reguła określona w art. 454 § 1 k.p.k. nie pozwalała mu na zmianę zaskarżonego apelacjami wyroku w kierunku skazania oskarżonego.

Organ odwoławczy odnotował zatem konkretne uchybienia sądu *a quo*, które uzasadniały wydanie wyroku kasatoryjnego w oparciu o przepisy art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. Co oczywiste, Sąd Najwyższy, orzekając w ramach zainicjowanego skargą postępowania, nie jest uprawniony do badania

prawidłowości stanowiska sądu drugiej instancji w zakresie realizacji przez oskarżonego znamion przypisywanego mu czynu, jak również prawidłowości przyjętej przezeń wykładni prawnej, albowiem taka aktywność pozostaje poza zakresem kompetencji sądu skargowego, które wyznacza treść art. 539a § 3 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2021 r., V KS 29/21). Zgłaszane zatem przez skarżącego obiekcje, w których eksponuje on wadliwość wyprowadzonych przez sąd odwoławczy konkluzji, oscylują wręcz na granicy dopuszczalności wniesionej skargi. Mieć bowiem na uwadze należy, że sposób redagowania skargi, która finalnie opiera się na iluzorycznych zarzutach i bezpośrednio godzi w ustawowo oznaczone granice jej rozpoznania (art. 536 w zw. z art. 539f k.p.k.), jest zabiegiem niedopuszczalnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2021 r., V KS 33/20).

Podstawą wydania orzeczenia kasatoryjnego nie była bynajmniej konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, lecz właśnie sytuacja określona w art. 454 § 1 k.p.k. Należy przy tym za słuszny uznać pogląd, że wymienione podstawy kasatoryjne wzajemnie się wykluczają (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2022, art. 539a). Choć w zapatrywaniach prawnych sądu odwoławczego i wskazaniach co do dalszego postępowania znalazło się sformułowanie: „Sąd ponownie prowadząc postępowanie dowodowe ustali zachowanie oskarżonego (...)” – to jednak stwierdzenie to nie może dyskwalifikować istoty wyводу zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia w części poświęconej powodowi przekonującym o zasadności rozpoznanych zarzutów i wniosków apelacyjnych. Myśl przewodnia tych motywów wskazuje przede wszystkim na potrzebę prawidłowej analizy istoty zachowania oskarżonego (przy uwzględnieniu całokształtu materiału dowodowego) w kontekście uwag sądu odwoławczego odnośnie do wykładni znamion występku oszustwa stypizowanego w art. 286 § 1 k.k. Nie wyklucza to oczywiście możliwości przeprowadzenia przez sąd *a quo* – mając na względzie zasadę samodzielności jurysdykcyjnej (art. 8 § 1 k.p.k.) – postępowania dowodowego, jeśli sąd ten dostrzegłby potrzebę uzupełnienia materiału dowodowego.

Nie można zatem podzielić stanowiska skarżącego, że w niniejszej sprawie doszło do obrazy art. 437 § 2 k.p.k., albowiem w uzasadnieniu orzeczenia sądu odwoławczego wyraźnie została wskazana i wykazana podstawa wydania wyroku kasatoryjnego z dyspozycją przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Jako że postępowanie skargowe ma charakter nadzwyczajny, przepisy normujące to postępowanie powinny być interpretowane ściśle. Niedopuszczalna jest zatem rozszerzająca wykładnia art. 539a § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 k.p.k. i obchodzenie ustawowych ograniczeń skargi o charakterze przedmiotowym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2021 r., II KS 8/21). Konsekwencją tego stanowiska musi być zatem uznanie, że w postępowaniu skargowym nie jest dopuszczalny zarzut, w którym skarżący podnosi naruszenie przez sąd odwoławczy art. 442 § 3 k.p.k., albowiem przepis ten – jak wynika z treści art. 539a § 3 k.p.k. – nie należy do materii kontroli skargowej. Wypada jednak zauważyć, że zgodnie z art. 442 § 3 k.p.k. sąd odwoławczy, wydając wyrok o charakterze kasatoryjnym, ma nie tylko prawo, ale i obowiązek przedstawić zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania. Stwierdzenie przez sąd odwoławczy, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, skutkujące w przypadku wystąpienia przeszkody z art. 454 § 1 k.p.k. wydaniem orzeczenia kasatoryjnego, wiąże sąd, któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania jedynie w zakresie zapatrywań prawych sądu odwoławczego i jego wskazań co do dalszego postępowania (art. 442 § 3 k.p.k.). Nie ogranicza natomiast swobody sądu rozpoznającego ponownie sprawę w ocenie materiału dowodowego stanowiącego podstawę faktyczną jego rozstrzygnięcia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2019 r., I KS 1/18; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., III KS 17/19). Nawet gdyby doszło do przedstawienia w uzasadnieniu wyroku sądu *ad quem* zawołanych przekonań, czy sugestii wprost odnoszących się do winy oskarżonego, który w pierwszej instancji został uniewinniony, nie są one wiążące dla sądu, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania (art. 8 § 1 k.p.k.). Sąd *a quo* obowiązany jest natomiast kierować się zapatrywaniami prawnymi i wskazaniami sądu odwoławczego co do dalszego postępowania, które to z kolei mogą dotyczyć wyłącznie dowodów i innych czynności, które – z mocy art. 442 § 3 zdanie 1 i 2

k.p.k. – powinny być przeprowadzone, lub okoliczności, które należy wyjaśnić (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 28 października 2020 r., V KS 25/20; 26 kwietnia 2021 r., V KS 12/21).

Konkludując, stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy w Katowicach należycie wykazał podstawy do uchylenia zaskarżonego na niekorzyść D. M. wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy nie stwierdził, aby w niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. Nie odnotowano też zaistnienia okoliczności wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., których nie sygnalizował też wnoszący skargę obrońca.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[WB]

[a.ł]